

ЕВРОПЕЙСКА КОМИСИЯ

Брюксел, 7.9.2011

COM(2011) 539 окончателен

**СЪОБЩЕНИЕ ОТ КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, ДО
СЪВЕТА, ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И
ДО КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ**

**относно сигурността на енергийните доставки и международното сътрудничество
— „Енергийната политика на ЕС: ангажиране с партньори извън нашите
граници“**

{SEC(2011) 1022 окончателен}

{SEC(2011) 1023 окончателен}

**СЪОБЩЕНИЕ ОТ КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, ДО
СЪВЕТА, ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И
ДО КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ**

**относно сигурността на енергийните доставки и международното сътрудничество
— „Енергийната политика на ЕС: ангажиране с партньори извън нашите
граници“**

ВЪВЕДЕНИЕ

Сигурната, устойчива и конкурентоспособна енергетика е от основополагащо значение за икономиката, промишлеността и гражданите на Европейския съюз и основна цел на политиката на ЕС. За да постигне тази цел, ЕС се нуждае от адекватни инструменти за действие в рамките на Съюза и за отстояване на своите интереси спрямо трети страни.

Външната енергийна политика на ЕС е от решаващо значение за доизграждането на вътрешния енергиен пазар. Предишният опит показва, че двустранните връзки между отделните държави-членки и трети страни доставчици или транзитни държави могат да доведат по-скоро до фрагментиране на вътрешния пазар, отколкото до укрепване на енергийните доставки и конкурентоспособността на ЕС. Нормативната рамка, която беше постепенно въведена на равнище ЕС, води до важни последици за държавите партньори, например в областта на достъпа до мрежите и на разпоредбите относно безопасността и конкуренцията. Като се има предвид, че 2014 г. беше определена от Европейския съвет като краен срок за доизграждане на вътрешния пазар за електроенергия и газ, цялостното развитие на неговия външен аспект става неотложно.

Енергетиката е бизнес на световно равнище. Европейският съюз внася над 60 % от своя газ и над 80 % от своя нефт. Той е изправен пред нарастваща конкуренция по отношение на източниците на изкопаеми горива, включително от страна на нововъзникващи икономики и от самите производители на енергия. Нарастването на числеността на населението и повишаването на стандартите на живот до 2030 г. биха могли да доведат до увеличаване на световното търсене на енергия с 40 %. Производството и потреблението на енергия застрашават климатичните системи, както и околната среда и човешкото здраве. Растящото търсене на енергия предизвиква покачване на световните цени, което води до енергийна бедност за голяма част от населението и внася смут в държавите, в които субсидиите за изкопаеми горива играят водеща роля.

На фона на тази сложна действителност ЕС трябва да заеме силна, ефективна и справедлива позиция на международната сцена, за да си осигури енергията, от която се нуждае, като същевременно насърчава свободните и прозрачни енергийни пазари и допринася за по-голяма сигурност и устойчивост в производството и потреблението на енергия. В енергийния сектор също така са необходими решения в международен план, за да бъдат постигнати целите на ЕС и глобалните цели за намаляване на емисиите на парникови газове в световен мащаб.

Политическите и правни рамки на енергийната политика на ЕС претърпяха радикални промени от последното съобщение на Комисията относно външните отношения в

областта на енергетиката¹. Договорът от Лисабон определи ясни цели за енергийната политика на ЕС, които бяха допълнително развити в стратегията „Европа 2020“². Очевидно е, че ЕС не може да постигне тези цели, без да бъде адекватно отчетено тяхното външно измерение.

Вместо това Съюзът трябва да използва преимуществата на собствения си пазар, като разшири връзките между европейската енергийна мрежа и съседните държави³ и създаде по-широка регулаторна зона, която да бъде изгодна за всички. На първо място за това ще бъде необходим редовен обмен на информация във връзка със сключените и планираните от държавите-членки междуправителствени споразумения. Последните примери доказаха положителните страни на един такъв европейски подход.

Европейският съвет осъзна нуждата от нови инициативи за развитие на взаимноизгодни енергийни партньорства с ключови участници по всички въпроси от общ интерес, включително енергийната сигурност, инвестициите за устойчивост и опазване на околната среда, нисковъглеродните технологии, енергийната ефективност и ядрената безопасност. Настоящото съобщение предлага конкретни начини за разширяване на енергийното сътрудничество извън чисто физическата сигурност на вноса. То е съвместимо със и се основава на Европейската стратегия за сигурност от декември 2003 г., преразгледана от Европейския съвет през декември 2008 г.⁴

Освен това тези партньорства и ангажиментът на ЕС във форуми на световно равнище като Г-20 трябва да насърчават провеждането на по-устойчиви политики в областта на енергетиката в трети държави, като същевременно подобряват пазарната прозрачност, намаляват нестабилността на международния пазар и работят в посока на развитие на световен енергиен пазар, който е по-малко уязвим спрямо сътресения и прекъсвания на доставките. По този начин политиката следва да спомогне за засилване устойчивостта на ЕС към външни енергийни събития.

В своите отношения с развиващите се и най-слабо развитите страни ЕС може да осигури ценен принос за икономическо развитие и намаляване на бедността, като отдаде приоритетно значение на устойчивата енергия и достъпа до нея в своята политика на развитие. Статутът на ЕС позволява поемането на единствена по рода си роля при насърчаването на мерките за реформи, развитието на инфраструктурата и устойчивите политики в областта на енергетиката, като същевременно се работи за разрешаването на този ключов проблем в развитието.

Държавите-членки, Европейският парламент и гражданите на ЕС нееднократно апелираха към ЕС да изразява обща позиция, когато става въпрос за външни отношения в областта на енергетиката. ЕС показва, че когато се обедини, той може да постигне резултати, които нито една държава-членка не би могла да постигне самостоятелно. Тези силни страни трябва да се използват и в бъдеще и да бъдат превърнати в системен подход. Спешно са необходими допълнителни стъпки за по-голяма съгласуваност в действията на ЕС и държавите-членки, не на последно място заради значението на

¹ COM(2006) 590 окончателен.

² COM(2010) 2020 окончателен.

³ Държави кандидатки, потенциални кандидати от Западните Балкани и шестнайсетте съседни държави в рамките на Европейската политика за добросъседство.

⁴ <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/78367.pdf>
и http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressdata/EN/reports/104630.pdf

енергетиката в цялостните политически и икономически отношения на ЕС с редица трети страни.

Стратегията „Енергетика 2020“⁵ определя укрепването на външния аспект на енергийната политика на ЕС като един от ключовите приоритети през следващите години. Върху това послание беше повторно акцентирано на заседанието на Европейския съвет през миналия февруари. Всеобхватният подход, изложен в настоящия документ, цели да отговори на тези очаквания.

В съответствие с гореизложеното настоящото съобщение предлага външната политика в областта на енергетиката да се доразвие със следните приоритети:

- засилване на външното измерение на нашия вътрешен енергиен пазар;
- укрепване на партньорствата за сигурна, безопасна, устойчива и конкурентоспособна енергетика;
- подобряване на достъпа до устойчива енергетика за развиващите се страни; както и
- по-успешно насърчаване на политиките на ЕС извън неговите граници.

1. ЗАСИЛВАНЕ НА ВЪНШНОТО ИЗМЕРЕНИЕ НА ВЪТРЕШНИЯ ЕНЕРГИЕН ПАЗАР НА ЕС

Функционирането на енергийния пазар на ЕС зависи от високите нива на вноса, и следователно зависи от свободните и прозрачни пазари. В тяхно отсъствие ЕС е уязвим за политическа и ценова нестабилност. Сигурността на доставките отчасти зависи от сигурността на пазара като цяло. Във външната енергийна политика е необходимо да се отчетат взаимосвързаността на вътрешния пазар и взаимозависимостта на държавите-членки на ЕС.

1.1. Координация на вътрешния пазар: увеличаване влиянието на ЕС и държавите-членки

Двустранните споразумения на държавите-членки с трети страни имат значително влияние върху развитието на енергийната инфраструктура и доставките на енергия за ЕС. Те трябва да бъдат в пълно съответствие със законодателството на ЕС.

Поради това заедно с настоящото съобщение Комисията предлага решение за създаване на механизъм за обмен на информация за междуправителствени споразумения между държавите-членки и трети страни в областта на енергетиката. Предложеният механизъм, който отговаря на искането на Европейския съвет⁶, ще разшири и допълни процедурата за уведомление, която вече е приложима към газовите споразумения⁷. Той

⁵ COM(2010) 639 окончателен.

⁶ Заключение на Европейския съвет от 4 февруари 2010 г. (EUCO 2/11).

⁷ Регламент (ЕС) 994/2010. В допълнение Договорът за Евратом предвижда нотифициране и проверка *ex ante* на двустранните споразумения, сключени от държавите-членки в тази област. По отношение на търговските споразумения за доставка на ядрени материали, сключени от енергийните предприятия на ЕС, Договорът за Евратом изисква Агенцията за доставки на Евратом да бъде страна по договорите и да играе активна роля по отношение на сигурността на доставките на ядрени горива.

ще осигури структуриран инструмент за обмен на информация на равнище ЕС преди и след преговорите с трети страни.

Освен това Комисията е готова да предостави правна помощ на държавите-членки, които договарят споразумения, пряко засягащи законодателството за вътрешния пазар⁸. В конкретни случаи Комисията може да даде *ex ante* оценка на съответствието на едно бъдещо междуправителствено споразумение с правото на ЕС преди неговото подписване.

Предимствата на вътрешния енергиен пазар на ЕС следва да се използват по-добре, за да се улеснят мащабните структурни проекти, свързващи мрежата на ЕС с трети страни, особено характеризиращите се с политически, търговски и правни неясноти. Един подход на равнище ЕС може да спомогне за намаляване на тези рискове. ЕС може да се нуждае от мандати за преговори в случаите, когато споразуменията оказват голямо влияние върху целите на енергийната политика на ЕС и когато има ясно изразена обща добавена стойност за ЕС. Наскоро приетият от Съвета⁹ мандат за упълномощаване на Комисията за договаряне на споразумение относно правната рамка с Азербайджан и Туркменистан за транскаспийска газопроводна система е непосредствен пример за ползите от действията на равнище ЕС за енергийната сигурност. В бъдеще подобен подход може да бъде взет предвид за създаване на рамка за осигуряване на подходяща правна и политическа основа за вноса на електроенергия от възобновяеми източници от Южното Средиземнорие¹⁰.

Основни последващи действия:

- създаване на механизъм за увеличаване на прозрачността и за обмен на информация по двустранни енергийни споразумения на държавите-членки с трети страни;
- договаряне на споразумения на равнище ЕС с трети страни, когато това е необходимо за постигане на основните цели на ЕС, например за улесняване на мащабни инфраструктурни проекти.

1.2. Интеграция на мрежите: диверсификация на източниците и пътищата за доставка

ЕС трябва да разшири и разнообрази връзките между европейската мрежа и съседните държави. В своето съобщение, озаглавено „Приоритети за енергийна инфраструктура за 2020 г. и по-нататък“¹¹, Комисията очерта генерален план за интегрирана енергийна мрежа, който отчита ключовите взаимовръзки с трети страни.

Спадът в производството на газ в ЕС и опасенията, свързани със сигурността на газовите доставки, показват необходимостта от нови газопроводи за внос на газ и от други инфраструктурни елементи като терминали за втечнен природен газ. Основен инфраструктурен приоритет за ЕС е отварянето на южния газов коридор — път за доставка на почти 10—20 % от очакваното търсене на газ в ЕС до 2020 г.

⁸ Както беше успешно направено при преговорите по междуправителственото споразумение за „Набуко“ и при преговорите между Полша и Русия във връзка с газопровода Yamal

⁹ При условие че бъде окончателно одобрен

¹⁰ Виж също раздел 1.3

¹¹ COM(2010)677 окончателен

ЕС трябва да докаже, че е подготвен да се ангажира с регионите на Каспийско море и Близкия изток в дългосрочен план както политически, така и икономически. Освен това особено в региона на Централна Азия той трябва да съдейства на основните държави доставчици като Азербайджан, Туркменистан, Ирак и на други държави за развитието на техните енергийни сектори по ефективен и устойчив начин, както и на свързаните търговски и инвестиционни практики с ЕС.

Като част от южния коридор предложеното споразумение за изграждане на транскаспийски газопровод и инфраструктура между ЕС, Азербайджан и Туркменистан трябва да създаде условия за изграждането на инфраструктурни обекти за доставка на туркменски природен газ през Каспийско море.

Приблизително 20 % от газовите доставки за ЕС преминават през Украйна. ЕС трябва да подкрепи усилията за рехабилитация на украинската газопреносна система, като в същото време подобри прозрачността и правната рамка. Той трябва да се насочи към по-бързото интегриране на Украйна към Енергийната общност.

Освен това ЕС трябва да работи по посока на установяване на тристранно сътрудничество на политическо и административно равнище с Русия и Украйна, за да гарантира стабилността и непрекъснатостта на газовите доставки през източния коридор.

За енергийните доставки за ЕС нараства значението на Средиземноморския регион както по отношение на изкопаемите горива, така и поради възможностите за добив на електроенергия от възобновяеми източници. Следователно ЕС трябва да бъде по-активно ангажиран в насърчаването на развитието на енергийната инфраструктура в този регион.

По отношение на нефтодобивния сектор осъществяването на евро-азиатския нефтен коридор е от висок приоритет и би предоставило пряк достъп до каспийския суров нефт. Стабилността на доставките на суров нефт чрез нефтопровода „Дружба“ следва да бъде обсъдена в рамките на енергийния диалог с Русия.

Основни последващи действия:

- осъществяване на ключовите инфраструктурни проекти, посочени в съобщението на Комисията, озаглавено „Приоритети за енергийна инфраструктура за 2020 г. и по-нататък“;
- диверсификация на източниците и пътищата за доставки на газ и нефт, включително и чрез откриване по спешност на южния коридор;
- насърчаване на жизнеспособността и непрекъснатостта на функциониране на съществуващата нефтена и газова инфраструктура в източните региони и подпомагане рехабилитацията на украинската газопреносна мрежа до 2020 г.;
- разработване на тристранно сътрудничество на политическо и административно равнище с Русия и Украйна, за да гарантира стабилността и непрекъснатостта на газовите доставки през източния коридор;
- насърчаване на сътрудничеството при проектите в областта на възобновяемата

енергия с държавите от Южното Средиземноморие, по-специално в рамките на Средиземноморския план за слънчева енергия, чрез стартиране на пилотни проекти за слънчеви инсталации през 2011—2012 г.

1.3. Пазарно интегриране със съседни държави: всеобхватен, но диференциран подход

Комисията и Върховният представител на Съюза по въпросите на външните работи и политиката на сигурност са поели ангажимент за засилване на сътрудничеството в областта на енергетиката¹², за да се подобри пазарната интеграция и енергийната сигурност с партньорите в Европейската политика за добросъседство. Целта е въз основа на сближаване на отделните законодателства да се постигне интегриране на енергийния пазар с всички съседни на ЕС държави. Следва да се използват съществуващите в ЕС инструменти за насърчаване на възникването конкуренция в условия на равнопоставеност между доставчиците в рамките на ЕС и извън тях. Въпреки това за изграждане на балансиран партньорства ще бъде необходим диференциран подход, който да отразява волята на държавите за сближаване на техните нормативни уредби с тези на ЕС и, когато е уместно, за въвеждане на заплащане на въглерода, като елемент от условията на равнопоставеност за производителите на енергия¹³.

Държавите от Европейското икономическо пространство (ЕИП), включително Норвегия, вече са част от вътрешния пазар на ЕС. Би трябвало да бъде изградено сътрудничество и с Швейцария. Настоящите преговори за споразумение, насочено към пълното интегриране на пазарите за електроенергия, следва да бъдат разгледани приоритетно и да се обмислят възможностите за разширяване на тези преговори по отношение на други области като възобновяеми източници и природен газ.

Договорът за създаване на Енергийна общност е отправна точка за повечето съседни на ЕС държави, изразили готовност да станат част от европейската енергийна система. С наскорошното присъединяване на Република Молдова и Украйна Енергийната общност има потенциал да свърже пазара на ЕС с девет съседни държави. Нейният регулаторен обхват постепенно следва да бъде разширен и съчетан с по-ефективно прилагане и привеждане в изпълнение, както и с конкретна помощ за реформа на тези пазари¹⁴. Разширяването на Енергийната общност може да се разгледа като възможност за държавите, които са сключили или смятат да договорят споразумение за свободна търговия с ЕС и показват както готовност, така и способност да приложат съответното законодателството на ЕС.

Турция скоро ще бъде свързана към електроенергийната мрежа на ЕС и би могла да се превърне в основен газов търговски център и транзитна страна за доставка на газ за ЕС. Напредъкът на преговорите за присъединяването на Турция към Договора за създаване на Енергийна общност и напредъкът относно отварянето на глава „Енергетика“ в

¹² Съвместно съобщение, озаглавено „Нов отговор на промените в съседните държави“ COM (2011)303

¹³ Условията за участие на трети страни в Агенцията за сътрудничество на енергийните регулатори (Agency for the Cooperation of Energy Regulators - ACER) и в европейските мрежи на операторите на преносни системи (European Networks for Transmission System Operators - ENTSOs) са свързани с прилагането на съответното законодателство на ЕС.

¹⁴ COM(2011)105 окончателен

рамките на преговорите за присъединяване биха спомогнали за задълбочаване на сътрудничеството и създаването на стабилна рамка за пренос на газ през Турция.

Успоредно с това инициативата от Баку и платформата за енергийна сигурност, която е част от Източното партньорство, следва да останат основни рамки за водене на регионален диалог между ЕС и съседните на него държави на изток в областта на енергетиката, като се използва и подкрепата от страна на програмата ИНОГЕЙТ на ЕС¹⁵.

Енергийната ситуация в Южното Средиземноморие изисква особена амбицираност. Очаква се до края на 2020 г. търсенето на енергия в региона да надхвърли два пъти настоящото равнище. Необходима е спешна реформа на пазара, за да се стимулират инвестициите в чиста и ефективна енергия и нисковъглеродни енергийни технологии. Като първа стъпка Европейският съюз е готов да работи върху изграждането на „енергийно партньорство между ЕС и Южното Средиземноморие“, насочено основно към развитието на възобновяема енергия¹⁶. Обещанието за провеждане на проучвателни преговори с партньори от региона, например Мароко и Алжир, предполага, че тази инициатива се радва на добър интерес и заслужава да бъде проучена изцяло.

Заедно с държавите-членки Комисията следва да насърчи съвместните промишлени проекти с всички съседни на нея държави в ключови сектори от общ интерес: възобновяема електроенергия, енергийна ефективност и управление на енергопотреблението, с акцент върху научните изследвания и иновациите, растежа и работните места. За да подпомогне това, Комисията може да разгледа възможността за подобряване на условията, предложени в Директивата за енергията от възобновяеми източници¹⁷, касаещи съвместните проекти с държави-членки от Енергийната общност и други трети страни, при условие че това не нарушава допълнителността и степента на амбициозност на целите за развитие на добива на възобновяема енергия в ЕС. Комисията ще продължи да насърчава участието на съседни страни в инициативите на ЕС, например „Интелигентни градове и общини“ и „Конвент на кметовете“. Освен това ЕС следва да обмисли възможността да предложи всеобхватни двустранни партньорства на държавите, заинтересовани от ангажиране в посока на по-нататъшна интеграция.

Основни последващи действия:

- приключване на преговорите с Швейцария в съответствие с приетите насоки за преговори, целящи пълното интегриране на пазарите за електроенергия;
- засилване на енергийното сътрудничество с държавите, ангажирани в процеса на присъединяване към ЕС;
- задълбочаване и удължаване срока на действие на Договора за Енергийна общност

¹⁵ Програмата ИНОГЕЙТ подкрепя сътрудничеството в областта на енергийната политика между ЕС и Източна Европа, Кавказ и Централна Азия.

¹⁶ Както е предложено в съвместното съобщение на Комисията и Върховния представител — „Партньорство за демокрация и споделен просперитет с Южното Средиземноморие“, СОМ(2011) 200 окончателен.

¹⁷ Директива 2009/28/ЕО.

и след 2016 г., както и съсредоточаване върху ефективното прилагане;

- предложение към партньорите за регионално енергийно партньорство между ЕС и Южното Средиземноморие, което първоначално да бъде насочено към развитието на пазара за електроенергия и възобновяема енергия в тези държави до 2020 г.;
- насърчаване на трети страни да прилагат амбициозни политики за енергийна ефективност и възобновяема енергия, както и за заплащане на въглерода, като същевременно осигуряват равнопоставени условия за енергийния сектор.

1.4. Диалогът между ЕС и Русия по енергийни въпроси: от партньорство към интеграция

Русия изпълнява изключително важна роля на европейския енергиен пазар. Нашата обща цел би следвало да бъде по-голямото сближаване на двата енергийни пазара със съзнанието, че Руската Федерация може да оптимизира социално-икономическите изгоди от своя износ на енергийни продукти, докато ЕС може да увеличи конкурентоспособността на енергийния си пазар.

Нашето сътрудничество в областта на енергетиката изисква нова и стабилна правна основа. Поради това преговорите по новото споразумение между ЕС и Русия¹⁸ трябва да обхванат решаващи въпроси като достъпа до енергийни ресурси, мрежи и пазари за износ, защитата на инвестициите, реципрочността, предотвратяването на кризи, сътрудничеството, равнопоставените условия, както и ценообразуването за енергийните ресурси. Необходима е също правна сигурност относно въпросите, свързани с ядрената енергия, където понастоящем се разработва споразумение за ядрено сътрудничество между Евратом и Русия. В балтийския регион, където съществува необходимост от съгласуване на мрежата на Балтийските държави с енергийната система на Съюза, ЕС следва да работи за сключване на техническо споразумение между ЕС, Русия и Беларус относно правилата за управлението на електроенергийните мрежи в региона.

Диалогът между ЕС и Русия по енергийни въпроси изисква разширено сътрудничество между държавите-членки и Комисията. Наскоро този диалог беше заздравен чрез подписването на механизъм за ранно предупреждение за подобряване координацията в ситуации на спешност в областта на търсенето или на предлагането, като беше създаден консултативен съвет между ЕС и Русия по въпросите на газа и чрез интензивни обсъждания относно бъдещото развитие на инфраструктурата, включително регулаторната рамка.

За доразвиване на тези усилия една обща енергийна пътна карта на ЕС и Русия би определила възможностите за дългосрочно сътрудничество. Тези действия ще подкрепят реформите на пазара и ще спомогнат за подобряване на инвестиционния климат в Руската Федерация за енергийните предприятия от ЕС. Те би трябвало да дадат възможност за по-добра координация при обсъжданията по големи инфраструктурни проекти, включващи няколко държави-членки на ЕС или трети страни. Диалогът за ядрената безопасност следва да бъде засилен и — в съответствие с

¹⁸ Новото споразумение между ЕС и Русия цели да създаде всеобхватна рамка за сътрудничество и да замени споразумението за партньорство и сътрудничество между ЕС и Русия, което е в сила от 1997 г.

Партньорството за модернизация между ЕС и Русия¹⁹ — следва да се разшири сътрудничеството в областта на научните изследвания и иновациите, енергийната ефективност и други устойчиви енергийни технологии.

Основни последващи действия:

- приоритетно ускоряване на преговорите по енергийните аспекти на новото споразумение;
- ускоряване на изпълнението на партньорството за модернизация между ЕС и Русия чрез конкретни съвместни проекти за чисти и ефективни енергийни технологии, научни изследвания и иновации;
- сътрудничество с Русия за осъществяването на Енергийна пътна карта на ЕС за периода до 2050 г.;
- сключване на техническо споразумение между ЕС, Русия и Беларус относно техническите правила за управлението на електроенергийните мрежи в балтийския регион.

2. УКРЕПВАНЕ НА ПАРТНЬОРСТВАТА ЗА СИГУРНА, БЕЗОПАСНА, УСТОЙЧИВА И КОНКУРЕНТОСПОСОБНА ЕНЕРГЕТИКА

Като основен потребител и вносител на енергия и доставчик на технологии ЕС има интерес от развитието на енергийните политики на своите партньори в целия свят. От стратегически интерес за ЕС е създаването на стабилни и дългосрочни партньорства с неговите ключови доставчици и с нови потенциални доставчици, както и със страните потребителки, включително нововъзникващите икономики.

В ЕС се прилагат едни от най-високите в света стандарти за пазарна прозрачност и регулиране, както и високи стандарти за безопасност на ядрените, нефтените и газовите съоръжения. Посредством международно сътрудничество ЕС може да помогне на други държави да повишат своите стандарти.

2.1. Партньорства с доставчици на енергия

Партньорствата на ЕС с неговите ключови енергийни доставчици следва да бъдат от взаимна изгода, като отразяват взаимозависимостта. Те трябва да обхващат широк спектър от различни теми, като например регулаторното сътрудничество, енергийната сигурност и безопасност, научните изследвания и иновациите, енергийната ефективност, достъпа до пазара и защитата на инвестициите, като използват подходящи инструменти и споразумения за сътрудничество. Освен това тези партньорства следва да бъдат разширени по отношение на ефективното използване на налични ресурси, както и съвместната оценка на дългосрочните перспективи в областта на енергийните доставки и търсенето.

Освен в Русия всеобхватният подход може да намери по-голямо отражение и в рамките на съществуващото сътрудничество с други основни доставчици на въглеводороди.²⁰

¹⁹

- Продължителният енергиен диалог на министерско равнище между ЕС и Норвегия вече е насочен към координацията на енергийните политики в широкия смисъл. Норвегия, която е свързана с ЕС посредством Европейското икономическо пространство, е партньор от съществено значение за Съюза в широк обхват от различни области, свързани с енергийната политика като цяло и със сигурността на доставките. Това партньорство има потенциала да бъде допълнително засилено и разширено.
- Освен това Съюзът има интерес да разшири и издигне на по-високо равнище своето енергийно сътрудничество с Алжир. И двете страни възнамеряват да приключат без забавяне своята работа върху Меморандум за разбирателство по енергийните въпроси, който има потенциала да насочи двустранното енергийно сътрудничество извън традиционните теми на търговията с газ и нефт, и по-специално да се съсредоточи върху сътрудничеството по отношение на производството и търговията с енергия от възобновяеми източници.
- Енергийното партньорство на ЕС със Саудитска Арабия също носи подобен обещаващ потенциал за разширяване на обхвата на двустранното сътрудничество извън нефтения сектор.
- След падането на режима на Кадафи ЕС е готов да разшири своето предложение за изграждане на широкообхватно енергийно партньорство със страните от Северна Африка и върху Либия. Бъдещото енергийно сътрудничество между ЕС и Либия може да включва широк набор от теми, в това число възобновяеми източници на енергия, управление на пазара за електричество и енергия, и да бъде насочено към улесняване на пълното интегриране на Либия както в регионалните структури за сътрудничество, така и в структурите за сътрудничество между ЕС и средиземноморските страни. Освен това ЕС ще подкрепи усилията на европейски предприятия за възстановяване на потенциала на страната за износ на нефт и газ.

В допълнение ЕС има добре установено енергийно сътрудничество с ОПЕК и с повечето страни, членуващи в нея. Наред с тези традиционни доставчици значителен потенциал за политиката на диверсификация на ЕС имат и каспийският регион, Централна Азия и районът на Персийския залив, както и Арктическият регион и държави като Ирак, Бразилия, Венецуела, Канада, както и Нигерия и други африкански производители.

Доброто управление на енергията, включително принципите на Инициативата за прозрачност на добивната промишленост²¹ и постепенното преустановяване на неефективните субсидии на гориво, които насърчават разточителното потребление, също би трябвало да бъде в основата на тези усилия, както и устойчивите производствени практики като например намаляването на употребата на газови факли.

²⁰ Русия, Норвегия и Алжир допринасят за 85 % от вноса на природен газ за ЕС и за почти 50 % от вноса на суров петрол за ЕС. Държавите от ОПЕК заемат дял от приблизително 36 % от вноса на суров петрол за ЕС.

²¹ Инициативата за прозрачност на добивната промишленост подкрепя по-доброто управление в богатите на ресурси страни, като извършва проверка и пълно публикуване на фирмените плащания и правителствените приходи от нефт, газ и минно дело.

Значителният дял на втечнения природен газ (LNG) в енергийните доставки за ЕС и неговото основно значение за световния газов пазар изискват сътрудничество с основни доставчици като Катар, Австралия, Тринидад и Тобаго, както и с настоящи и бъдещи основни потребители като Япония, Китай и Индия с цел постигане на по-голяма прозрачност и гъвкавост на световния пазар.

Целите на ЕС за нисковъглеродни емисии изискват нов тип партньорство, при което има потенциал за доставки на възобновяема енергия. Партньорствата с държавите производители и потребители на биогорива като Бразилия, Съединените щати и други производители в Африка и Азия следва да се стремят към насърчаване на изискванията за устойчивост по отношение на биогоривата и течните горива. Партньорствата следва да подкрепят изпълнението на мерките за енергийна ефективност.

Основни последващи действия:

- задълбочаване на съществуващия диалог с основни енергийни доставчици и разширяване обхвата на диалога с нововъзникващи енергийни производители с цел включване например на енергията от възобновяеми източници и LNG;
- концентриране на вниманието върху доброто управление на енергията, инвестициите, устойчивата енергетика и енергийната ефективност във всички диалози.

2.2. Партньорства с индустриализирани и бързо развиващи се икономики

В диалога между ЕС и другите големи енергийни потребители — както индустриализирани държави, така и нововъзникващи икономики — вниманието следва да се насочи върху създаването на прозрачни и предсказуеми световни енергийни пазари, насърчаването на енергийната ефективност и нисковъглеродната енергетика, както и върху напредъка в усилията в подкрепа на технологичните изследвания и иновации. Международните стандарти, етикетирането на продуктите (напр. инициативата на ЕС „Energy Star“²²) и сертифицирането са особено подходящи теми за съвместна работа, като се има предвид тяхното значение за стимулиране на достъпа до маркетинг и пазари и за разгръщането и достъпа до нисковъглеродни технологии. Конструктивните диалози, провеждани с Китай, Русия и САЩ, предоставят добри примери за подобно сътрудничество със страни потребителки.

Масштабните международни проекти като ITER са средство за постигане на голям ефект в областта на технологичното сътрудничество. Като се имат предвид мащабът и обхватът на европейските промишлени инициативи от Стратегическия план за енергийни технологии²³, възможностите за международно сътрудничество са налице. Дейностите на ЕС, например Европейската мрежа от демонстрационни проекти за улавяне и съхранение на въглерод, следва да бъдат свързани със съответните глобални инициативи, за да могат да се обменят най-добри практики и да се насърчава разгръщането на тези технологии. С оглед отстояването на позициите на Европа в областта на енергийните изследвания и иновации сътрудничеството с нашите партньори в областта на технологиите следва да бъде реципрочно особено по

²² www.eu-energystar.org
²³ COM (2007) 723.

отношение на достъпа до програми за научноизследователски и развойни дейности, както и по отношение на равното третиране и защитата на правата върху интелектуалната собственост.

Сътрудничеството със страните потребители също трябва да отговори на нововъзникващите предизвикателства. Например енергията от възобновяеми източници и съхранението на електроенергия, както и други напреднали приложения на енергията се нуждаят от широка гама суровини, включително редки земни минерали, снабдяването с които към момента е от решаващо значение. Наред с осигуряване наличността и достъпа до тези материали е необходимо да се проучи разработването на заместители или да се намали използването на суровини, при които има нови неясноти относно сигурността на техните доставки, токсичността или екологичното бреме. Координирани действия от страна на ЕС с други лидери в областта на технологиите, включително САЩ и Япония, следва да доведат до напредък на тези усилия.

Сред индустриализираните държави диалогът ЕС—САЩ, по-специално в рамките на Съвета по енергетика ЕС—САЩ, създаден през 2009 г., е от значение за енергийната политика на ЕС. Основавайки се на предишния опит, той следва да се концентрира все повече върху насърчаването на стабилността, надеждността и прозрачността на световните енергийни пазари, съгласуването на регулаторните режими и изследователските програми с цел по-бързото разгръщане на чисти и ефективни енергийни технологии, както и върху разработването на общи стандарти. С оглед извличане на максимална полза от това сътрудничество двете страни трябва да използват пълноценно и допълнително да засилят сътрудничеството съгласно съществуващите рамки, например работата на Трансатлантическия икономически съвет за развитието на електронната мобилност и усилията на Енергийния съвет ЕС—САЩ за насърчаването на интелигентни електропреносни мрежи и технологиите за съхраняване на енергията, наред с други теми.

Значимата роля на държавите в Азия, например Япония, трябва да намери подходящо отражение в усилията на ЕС във външната политика. ЕС и Япония следва да дадат нов тласък на своите съвместни действия за постигане на напредък по своите цели за енергийна сигурност, устойчивост и безопасност. Научните изследвания и иновациите в областта на енергийните технологии, определянето на международни стандарти, интелигентните електропреносни мрежи и ядрената безопасност трябва да бъдат в основата на усилията на ЕС по отношение на Япония.

Китай вече е най-големият световен потребител на енергия. Като се има предвид, че се очаква повече от половината от нарастването на търсенето на енергия в световен мащаб през следващите 25 години да произхожда от Китай и Индия²⁴, балансът на енергийните пазари претърпява бързи промени. Това изисква решителни мерки от страна на ЕС за справяне с предизвикателствата, породени от тези промени.

През последните години диалогът ЕС—Китай беше изграден успешно. Както Европа, така и Китай имат силен интерес от увеличаването на енергийната ефективност и устойчивост в Китай, както и от осигуряването на равнопоставени условия за компаниите от ЕС. Темите за бъдещо сътрудничество включват енергийна ефективност, енергия от възобновяеми източници, чисти въглища, улавяне и

²⁴

Международна агенция по енергетика, World Energy Outlook 2010

съхранение на въглерод, интелигентни електропреносни мрежи, научни дейности в областта на ядрения синтез и ядрена безопасност, като се вземе предвид и бързата урбанизация на Китай.

Търсенето на енергия в страните с нововъзникващи икономики нараства безпрецедентно бързо. С държави като Индия или Бразилия ЕС следва да развие дейности от общ интерес, например по въпросите на енергийната политика и регулирането, определянето на стандарти и научните изследвания и иновациите в областта на технологиите, включително в областите възобновяеми източници, устойчиви биогорива, чисти въглища, енергийна ефективност, интелигентни електропреносни мрежи и ядрен синтез.

Основни последващи действия:

- приканване на САЩ, Япония и други индустриализирани държави партньори да обединят усилията си с ЕС за ускоряване разработването на амбициозни политики по отношение на нисковъглеродните технологии и енергийната ефективност, включително регулаторно сътрудничество, съвместни научноизследователски и развойни проекти, мобилност на изследователите, както и съвместна работа в посока на подобряване качеството на материалите и стандартите за критични и нововъзникващи технологии, както вече това се практикува със САЩ под егидата на Съвета по енергетика ЕС—САЩ;
- разработване на дългосрочни пътни карти за енергия с ниски въглеродни емисии с ключови партньори като САЩ и Япония, с цел да се подкрепи сътрудничеството в областта на технологиите, научните изследвания и промишлеността;
- предложение за тристранна инициатива с Япония и САЩ относно проучванията върху критичните материали за приложенията на енергията, по-специално в областите, свързани със сериозни технологични предизвикателства, например заместването на редкоземни елементи;
- издигане на принципа на реципрочност в сътрудничествата на ЕС в областта на енергетиката и технологиите, както е предвидено в рамките на Съюза за иновации²⁵; засилване на сътрудничеството между националните лаборатории за енергия на САЩ и лабораториите в ЕС, включително Съвместния изследователски център на Комисията;
- изготвяне на общи подходи на ЕС и държавите-членки към Китай, Индия, Бразилия и Южна Африка, чиято цел е да насърчат политиките и технологиите в областите на енергията от нисковъглеродни източници и управление на енергопотреблението, както и подобряване на съществуващите двустранни диалози, с цел да се обхванат устойчиви пътища за модернизация и аспекти на енергийната сигурност.

2.3. Стабилна и предсказуема рамка за търговия и инвестиции

ЕС следва да продължи да включва основните принципи на търговията и инвестирането като недискриминацията и достъпа до пазарите и да осигурява приложимостта им чрез

²⁵ Водеща инициатива на стратегията „Европа 2020“

ефективни процедури за уреждане на спорове както в двустранните споразумения, така и в многостранните правни рамки. Тези правила следва да бъдат договорени така, че да съответстват на конкретните енергийни отношения и интереси на отделните държави или групи държави.

Тези принципи трябва да бъдат допълнени с правила, засягащи реципрочния и равностоеен достъп до енергийните ресурси и мрежи в тези страни, както и защитата на инвестициите и регулаторното сближаване на политиките на ценообразуване, критериите за устойчивост и механизмите за предотвратяване на кризи.

Значителни усилия се полагат за разрешаване на специфичните за енергетиката проблеми в търговските и инвестиционни споразумения на ЕС, включително по Договора за енергийната харта и в рамките на Световната търговска организация (СТО). Нужно е да се ускори работата по създаването на всеобхватна и съгласувана правна среда за енергийните отношения на ЕС с ключовите доставчици и транзитните държави. Това е от решаващо значение за по-нататъшното регулаторно сближаване със съседните на ЕС държави.

В рамките на изпълнението на Енергийната харта усилията трябва да бъдат преориентирани към основните сфери на нейния мандат — търговия, транзит и защита на инвестициите. Освен това, за да се запази неговото значение, Договорът за енергийна харта трябва да бъде насочен към разширяване на членството към страните от Северна Африка и Далечния изток. ЕС счита, че ще бъде от взаимна полза, ако Русия играе пълноценна роля в тази многостранна рамка.

Успоредно с това ЕС трябва да насърчава осигуряването на равнопоставени условия за инвестиции в устойчива енергетика, като се справи с увеличаващия се брой пречки пред търговията и инвестициите в този сектор чрез използване на инструментите на стратегията за достъп до пазара²⁶. Намаляването и премахването на тези пречки е от значение за развиващите се страни, с цел да се увеличи достъпността на технологиите и да се насърчат дългосрочните инвестиции с подходяща защита за инвеститорите и поощрения за иновации, така че трансферът и разгръщането на технологии да се превърнат в реалност. Освен това ЕС следва да се ангажира активно в определянето на глобални стандарти за устойчива търговия и инвестиции в областта на „зелената“ енергетика.

Необходима е по-добра съгласуваност между енергийната политика на ЕС и индустриалната политика във връзка с конкурентоспособността на промишлеността на ЕС. Комисията следва да се стреми систематично да насърчава и легитимира участието на промишления сектор на ЕС в своите диалози със стратегически партньори в областта на енергетиката.

Основни последващи действия:

- подкрепа за Конференцията за енергийната харта чрез преориентиране на усилията в рамките на Енергийната харта върху нейните основни задачи, свързани с търговията, транзита и инвестициите, както и чрез разширяване на нейния географски обхват;

²⁶

COM(2007) 183 окончателен.

- призоваване към систематично участие на промишления сектор в диалозите на ЕС в областта на енергетиката с държави стратегически партньори, включително чрез създаване на специализирани бизнес форуми.

2.4. Насърчаване на най-високи стандарти за безопасност, сигурност и опазване на околната среда в световен мащаб

Правилата, предвиждащи високи равнища на ядрена сигурност и безопасност в ЕС, следва да бъдат отразени във външнополитическите стратегии, като най-спешна нужда от това имат атомните електроцентрали, разположени или планирани в близост до ЕС. Трябва също да бъдат разгледани мерки, за да се гарантира, че тези атомни електроцентрали отговарят на най-високото ниво на ядрена безопасност, което може да бъде проверено чрез съвместни инициативи за оценка на безопасността и риска.

Двустранните споразумения между Евратом и повечето основни доставчици на ядрени материали за ЕС позволяват движението на материали и трансфера на технологии при спазване на международни предпазни мерки. На тази дейност ще бъде даден допълнителен тласък чрез преразглеждането на споразуменията с Канада и Австралия, преговорите по споразумението с Южна Африка и с Руската Федерация и чрез започването на преговори с Китай. Всички нови ядрени споразумения следва да се стремят към съответствие с най-високите международни стандарти за безопасност и сигурност.

ЕС следва да увеличи усилията си в многостранните рамки, включително в рамките на Международната агенция за атомна енергия (МААЕ), за да се гарантира, че най-високите стандарти за ядрена безопасност са правно обвързващи в световен мащаб. Важен елемент в това отношение е укрепването на Конвенцията за ядрена безопасност.

Европейският съюз очаква от трети страни да се съобразяват с най-високите международни стандарти за ядрена безопасност и опазване на околната среда във връзка с енергийните проекти, засягащи ЕС, по-специално чрез последователна и прозрачна оценка на техните трансгранични екологични въздействия върху ЕС.

Европейският съюз също така се ангажира да превърне ЕС в област на най-добри практики при нефтените и газови дейности в морски райони. Комисията подготвя конкретни предложения в подкрепа на този ангажимент в рамките на ЕС и на международно равнище. Целта е да се повишат международните стандарти за безопасност, по-специално в рамките на Г-20, Международната морска организация, ОПЕК и Международния форум на регулаторните органи.

Основни последващи действия:

- разширяване обхвата на оценките на ядрената безопасност по отношение на съседните на ЕС държави и засилване на сътрудничеството в областта на ядрената безопасност, с цел да се насърчи сближаването на регулаторната рамка и стандартите;
- преразглеждане на приложението на споразуменията на Евратом и разширяване на техния обхват, както е уместно, върху въпросите на снабдяването с ядрено гориво, ядрените отпадъци, стандартите за безопасност, ядрените изследвания и

финансовата помощ за техническо сътрудничество;

- застъпване за международни правно обвързващи стандарти за ядрена безопасност в многостранните обсъждания, включително под егидата на МААЕ;
- улесняване създаването на форуми за регионално сътрудничество за регулаторите на морските нефтени и газови дейности, основаващи се на опита от Форум на регулаторите на нефтените и газови дейности в Северно море (North Sea Regulators Authorities Forum);
- създаване на форум със заинтересовани партньори от Средиземноморието за активно насърчаване на най-високите стандарти за безопасност на нефтените и газовите дейности в региона;
- разглеждане на безопасността на нефтените и газови дейности в морски райони с производителите на въглеводороди в контекста на ОПЕК.

3. ПОДОБРЯВАНЕ НА ДОСТЪПА ДО УСТОЙЧИВА ЕНЕРГЕТИКА ЗА РАЗВИВАЩИТЕ СЕ СТРАНИ

Увеличаващото се население и растящото търсене на енергия основно в страните с развиващи се икономики допринасят за нестабилните цени на енергията, безпокойствата по отношение на енергийната сигурност и увеличаването на емисиите на парникови газове. Устойчивите енергийни политики, по-широкото използване на нисковъглеродни и енергийно ефективни технологии и една по-устойчива, прозрачна и недискриминационна рамка за инвестиции, включително за възобновяеми източници на енергия, ще допринесат за подобряване на достъпа до енергия, осигурявайки по-голяма сигурност на доставките и намалявайки напрежението на световните енергийни пазари.

Днес 1,4 милиарда души по целия свят, повечето от които живеят в Африка на юг от Сахара и в Южна Азия, все още нямат достъп до електричество, а 2,7 милиарда души все още разчитат на традиционното използване на биомаса за готвене. Ниският процент на достъп до надеждни електроенергийни услуги представлява ключова пречка пред икономическото развитие, докато широкото използване на дървесно гориво в традиционните печки и неустойчивото използване на дървени въглища причиняват тежки здравословни проблеми и обезлесяване.

Енергетиката играе жизненоважна роля за постигането на „целите на хилядолетието за развитие“ и представлява основен двигател за премахване на бедността и приобщаващ растеж. И все пак достъпът до модерни енергийни услуги остава едно от основните предизвикателства за устойчивото развитие и следователно е в основата на политиките за развитие на Комисията²⁷.

Страните с ниски доходи и най-слабо развитите страни допринасят само с малка част за емисиите на парникови газове в световен мащаб. В Африка например, където живее 15 % от населението на света, са съсредоточени по-малко от 4 % от глобалните емисии на CO₂. По-широкото използване на възобновяеми енергийни източници и по-добрата енергийна ефективност в тези страни ще допринесат за повишаване на устойчивостта

²⁷ SEC(2009) 534.

на техните икономики, без да се ограничават икономическите цели на най-бедните граждани на света. Зелената енергийна революция в Африка би могла да осигури работни места на местно равнище и нови възможности за доходи.

Колебанията в цените на петрола оказват значително въздействие върху развиващите се икономики. Електроенергията от възобновяеми източници, управлението на енергопотреблението, по-голямата прозрачност на пазарите и енергийната ефективност могат да смекчат въздействието от бъдещи шокови увеличения на цените на нефта. Чрез насърчаване на регионалната интеграция и търговията на електроенергия с помощта на справедливо и ефикасно ценообразуване ЕС може да спомогне за подобряване на надеждността и достъпността на електроснабдяването и да допринесе за приобщаващ и устойчив растеж.

Усилията на ЕС в Африка следва да бъдат напълно мобилизирани за постигане на целите на съвместното енергийно партньорство между Европейския съюз и Африка по отношение достъпа до съвременните енергийни услуги, регионалните връзки и енергията от възобновяеми източници. Енергийната инициатива на ЕС²⁸ ще бъде допълнително разширена и адаптирана, за да се вземат предвид глобалните предизвикателства като изменението на климата.

В приетата от Комисията Зелена книга относно политиката на ЕС за развитие²⁹ се подчертава как устойчивата енергия играе ролята на основен двигател на развитието. Позицията на ЕС позволява поемането на единствена по рода си роля при предоставянето на помощ за развиващите се страни в областта на енергетиката, особено за по-слабо развитите страни. Трябва да се предприемат допълнителни мерки за цялостното включване на енергетиката в дейностите по развитието, като същевременно се насърчат всеобхватните енергийни политики, мерките за реформа, благоприятните условия за инвестиции, развитието на инфраструктурата и енергийната ефективност във въпросните държави.

Основни последващи действия:

- увеличаване на усилията за постигане на енергийните цели на „ЕС—Африка 2020“ за надеждни и сигурни доставки на енергия и по-голям достъп до устойчиво енергийно обслужване, както е договорено от ЕС и министри от Африка през септември 2010 г. във Виена;
- мобилизиране към действия на регионално равнище в развиващи се страни, по-специално в Африка, за да се реформират правните и регулаторни рамки с оглед създаването на условия, основани на пазара, които да привлекат инвестиции от частния сектор и да стимулират регионалната търговия на електроенергия;
- мобилизиране на повече ресурси от помощта за развитие, предоставяна от ЕС, за да се стимулират инвестиционни проекти както в по-малък мащаб за увеличаване

²⁸ Енергийната инициатива на ЕС за намаляване на бедността и устойчиво развитие, която е най-важната структура за координация на развитието на енергетиката сред държавите-членки на ЕС, беше стартирана на Световната среща на върха за устойчиво развитие в Йоханесбург през 2002 г.

²⁹ COM(2010)629 окончателен

достъпа до енергийни услуги в селските райони, така и в по-широк мащаб за подобряване на енергийната конкурентоспособност и сигурност чрез регионални връзки и големи проекти в областта на производството на енергия;

- интегриране на енергетиката във всички инструменти на политиката на развитие на ЕС и адаптиране на схемите за подпомагане и инструментите за финансиране към специфичните нужди на сектора чрез отдаване приоритет на развитието на капацитет и технологичния трансфер, включително чрез научни изследвания и иновации, като по този начин се стимулира децентрализацията на производството на електроенергия от възобновяеми източници, насърчават се частните инициативи и се получава максимална добавена стойност на местно равнище;
- улесняване на достъпа на най-слабо развитите страни до свързаното с климата финансиране, по-специално чрез принос в рамките на преговорите по линия на Рамковата конвенция на ООН по изменението на климата (РКОНИК) за определяне на нов Механизъм за чисто развитие, който е по-добре адаптиран към нуждите в областта на достъпа до енергия и устойчивото развитие.

4. ПО-УСПЕШНО НАСЪРЧАВАНЕ НА ПОЛИТИКИТЕ НА ЕС ИЗВЪН НЕГОВИТЕ ГРАНИЦИ

Прилагането на представените по-горе стратегии и приоритети изисква допълнителни мерки за увеличаване на съгласуваността в действията на ЕС, както и за обединяване на усилията, включително във финансов план, за да се преследват взаимните интереси и приоритети на ЕС и държавите-членки. Това изисква нова система от енергийни партньорства с ключови партньори на ЕС.

4.1. Стратегически подход към енергийни партньорства

Всеобхватната система от енергийни партньорства на ЕС изисква диференциране и гъвкавост на обхвата, както и инструменти, които са пригодени към всяка държава или организация.

Таблицата по-долу показва как трябва да бъде адаптиран и диференциран обхватът на нашето енергийно сътрудничество съобразно различния тип отношения, които поддържа с нашите партньори (пазарна интеграция, потребител/доставчик, потребител/потребител), както и кои правни и политически инструменти следва да бъдат използвани. Трябва да се има предвид и фактът, че някои държави могат да попаднат в повече от една категория и че с течение на времето характерът на отношението може да се промени.

	С нашите съседи / партньори за пазарна интеграция	С нашите ключови енергийни доставчици и транзитни страни	С ключовите участници в енергетиката в световен мащаб	С развиващи се страни
Обхват	Всички въпроси	Широк обхват	Съсредоточава-	Стратегии за

	в обхвата на енергийната политика на ЕС	от въпроси от общ интерес като сигурността на доставките /търсенето, индустриалното сътрудничество, търговията и инвестициите ...	не върху приоритетни въпроси като научни изследвания и иновации, нисковъглеродни технологии, енергийна ефективност, стандарти...	развитие, базирани на ниски емисии, достъп до енергия, политически и регулаторни рамки, насърчаване на производството и преноса на енергия, възобновяеми енергийни източници...
Инструменти	Договор за създаване на Енергийна общност	Стратегически диалози в областта на енергетиката	<i>Ad hoc</i> сътрудничество в областта на енергетиката	<i>Ad hoc</i> сътрудничество в областта на енергетиката
	Инструменти съгласно европейската политика на съседство, инструменти за реагиране при кризи, и/или конкретни споразумения за партньорство и сътрудничество, включващи <i>inter alia</i> енергетиката Договор за енергийната харта		Други приложими инструменти	Инструменти съгласно политиката на ЕС за развитие и, където е уместно, инструменти за реагиране при кризи
	Търговски споразумения			

ЕС ще се включи в съответен диалог с всеки един ключов партньор, за да се обсъдят взаимните очаквания и интереси при енергийните партньорства.

4.2. Подобряване на координацията между държавите-членки

По-голямата съгласуваност в подхода на ЕС и държавите-членки вече носи ползи в многостранните организации в областта на енергетиката. Все пак този процес може да бъде засилен чрез подобряване на координацията между външните стратегии на държавите-членки. За тази цел Комисията ще създаде стратегическа група за международно сътрудничество в областта на енергетиката, съставена от представители на държавите-членки и съответните служби на ЕС и подкрепена от редовни съвместни прегледи на сътрудничеството на ЕС с трети страни на държавно или регионално равнище.

В рамките на основните международни форуми ЕС и държавите-членки по правило трябва да отстояват единна позиция. В такива случаи принципът на лоялно сътрудничество, включително задължението за осигуряване на единно външно представяне на Съюза, следва да се прилага с пълна сила. Това е от особено значение в

контекста на Международната агенция по енергетика (IEA), както и Международния форум по енергетика (MEF), Международното партньорство за сътрудничество в областта на енергийната ефективност (IPEEC) и Международната агенция за възобновяема енергия (IRENA).

При все по-категоричното определяне на приоритети на енергийната политика от страна на Г-8 и Г-20 за ЕС е важно да изразява позициите си по стратегически въпроси като безопасността на морския сондаж, ядрената безопасност, нестабилността на цените на нефта, управлението на пазара и субсидиите за изкопаеми горива.

Основни последващи действия:

- създаване на стратегическа група за международно сътрудничество в областта на енергетиката;
- насърчаване на конкретни действия в енергийната програма на Г-8/Г-20 по отношение на безопасността на морския сондаж, ядрената безопасност и стратегиите за развитие, базирани на ниски емисии, и сътрудничество с трети страни за овладяване на нестабилността на цените на енергията;
- разработване на допълнително съгласуване с дейността на Международната агенция по енергетика върху енергийни прогнози, пазарен анализ и технологично сътрудничество;
- гарантиране на активно участие и водеща роля на ЕС в дебата за глобалното управление на енергията чрез осигуряване на редовно присъствие на ЕС в съответните международни енергийни инициативи и рамки.

4.3. Оптимизиране на външната помощ на ЕС в енергийния сектор

Енергетиката е основен компонент на програмите на ЕС за външна помощ. Обсъжданията по многогодишната финансова рамка на ЕС за периода след 2013 г. дават възможност да се гарантира, че действията в областта на енергетиката ще бъдат включени във всички инструменти за външни отношения на ЕС както тематично, така и географски в съответствие с приоритетите, изложени в настоящото съобщение.

С оглед избягване на дублирането на усилия ЕС следва да координира по-тясно своята подкрепа с тази на държавите-членки и международните финансови институции като Европейската инвестиционна банка (ЕИБ), Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР), други европейски банки за развитие и Световната банка. ЕС ще се стреми да постигне максимално единодействие между различните европейски източници на финансиране, какъвто беше случаят с финансирането на защитния саркофаг в Чернобил. Където е уместно, Комисията ще работи заедно с европейските банки за развитие, за да се гарантира по-голямата съгласуваност на техните финансови инструменти с нуждите и целите на енергийната политика на ЕС в трети страни.

Комисията съответно ще обмисли създаването на база данни от енергийни проекти в държави партньори, за които са предоставени средства от ЕС, държави-членки на ЕС, ЕИБ, ЕБВР и други.

Основни последващи действия:

- включване на „енергийната сигурност, достъп и устойчивост“ във външните финансови рамки на ЕС за периода след 2013 г;
- насърчаване на съгласуването на инструментите на европейските финансови институции с приоритетите на външната енергийна политика на ЕС, с цел да се повиши осезаемостта и въздействието на интервенциите на ЕС в трети страни;
- създаване на инструмент за обмен на информация, която да събира и показва съответни данни за енергийните програми и проекти на ЕС и държавите-членки в трети страни.

5. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Политиката на ЕС в областта на енергетиката е основана на три цели — сигурност на доставките, конкурентоспособност и устойчивост, а тяхното външно измерение е от решаващо значение за всяка една от тях. Последователната и добре координирана външна политика в областта на енергетиката също е от огромно значение за доизграждането на вътрешния пазар и осигуряването на ключови политически цели, включително в международното сътрудничество. Съгласуваната, динамична и активна външна енергийна политика е жизнено необходима, за да се даде възможност на ЕС и държавите-членки да заемат водеща позиция в енергийната геополитика, да насърчават ефективно енергийните интереси на ЕС и националните енергийни интереси извън границите на Съюза, както и да допринесат за конкурентоспособността на европейската промишленост.

Вътрешният енергиен пазар на ЕС, една стабилна правна рамка за търговия на енергия, енергийни инвестиции и безопасност, пазарът на ЕС за въглеродни емисии със своите международни връзки, както и предоставянето на средства от ЕС за инфраструктура, технологии, научноизследователски и развойни дейности представляват източник на много силни предимства за ЕС и създават потенциал за партньорства, които са от полза за ЕС, държавите-членки и партньорите на ЕС.

За да се увеличи в максимална степен този потенциал и да се застъпят по-ефективно интересите на ЕС и държавите-членки в условията на променящите се световни енергийни пазари, настоящото Съобщение предлага редица стратегически действия и цели, в съответствие с интересите на Европейския съюз. Те трябва да бъдат изцяло координирани с всички държави-членки, да са последователни и — където е възможно — да се подкрепят взаимно с другите политики на ЕС, например в областта на външните отношения, търговията, развитието, разширяването, конкуренцията, научните изследвания, иновациите и действията във връзка с околната среда и климата. Енергийните партньорства следва да се стремят към взаимна допълняемост и връзки, които са от взаимна полза за енергийната политика и за по-широките отношения между Съюза и съответните държави партньори. Един такъв всеобхватен подход би гарантирал, че усилията за подобряване на сигурността и устойчивостта на енергийните доставки за ЕС са съгласувани с изграждането на политическо и икономическо сътрудничество, основано и — където това е възможно — подкрепящо демократичните ценности и спазването на правата на човека. Тези приоритети следва да бъдат отразени също в работата на Върховния представител и Европейската служба за външна дейност

(ЕСВД), така че да предоставят на делегациите на ЕС в държави стратегически партньори активна роля за тяхното прилагане.

Осъществяването на тези предложения ще спомогне не само за реализиране целите на енергийната политика на ЕС. То може да допринесе и за постигането на по-голяма сигурност, стабилност и просперитет в целия свят.

Комисията приканва Европейския парламент и Европейския съвет да утвърдят представения тук подход. Тя също така очаква диалогът с всички заинтересовани страни да продължи, за да бъде превърната в реалност амбицията за външна енергийна политика на ЕС.